

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisno na vrata. Nefrankantnih pism na sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročilna letna 60 Din za inzenstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Ogledi po seniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

Naši dolgovi

Pljus svetovne gospodarske krize je omajal temelj splošnega gospodarstva in menda še ni zabeležila zgodovina takih strupenih bojev človeštva z življenjem, kakor so ravno danes vidni prav pri vseh slojih. Kriza, ta prav posebna življenjska šola, je napravila iz ljudi iznajdljive, razsodne, preračunljive, politično spremenljive in egoistične sužnje dela. Stremiljenje človeštva je obupen klic po ohranitvi — po življenju, mrzlično iskanje izhodišč iz arene splošnih zmešnjav in pririvanje posameznika — pa čeprav preko glave in hrba svojega soborca — do kruha.

Lov za kruhom je spremenil kvaliteto prejšnjega dela ter osredotočil vse napor duševnih in fizičnih delavcev v smer zadostitve nujnih življenjskih zahtev. Seveda je taka vrsta dela ustvarila nov tip človeka, robota, ki opravlja svoj posel mehanično, brezbržno in brez onega veselja in iznajdljivosti, ki sta predpogoja vsakega uspeha vsakega udejstvovanja. S skeptičnim pogledom zremo v bodočnost, ki naj nam prinese razjasnitev današnjega stanja v korist človeka in njegovega napredka. Težke razmere nadvladajo še tako močne močnike, one nam vsiljujejo misel o nerazrešljivi uganki zmage človeka nad krizo.

Kriza je povzročila tudi zadolžitev slovenskega učiteljstva v prav občutni meri. Vzgojna misija med narodom ga postavlja na posebno kritično stališče. Učitelj je v vsem svojem delu v šoli in izven nje podvržen javnemu mnenju bolj kot nobena druga stroka državnih nameščencev, dočim je po višini plačila enak imenovanim tovarišem. Njegov poklic mu namreč ne dopušča omahovanja in zastajanja, temveč ga sili, da stopa z duhom časa, pa čeprav preko največjih žrtev. Živi organizmi poznajo le stroge zakone dinamike!

Važnost njegovega dela je zapisana med samim narodom, ki hranj dokazuje za to.

Nimamo namena dajati s tem učiteljstvu posebnih privilegijev in ustvarjati novo kasto državnih nameščencev, temveč hočemo le pokazati naši javnosti — sodniku — razmerje med važnostjo našega dela in našim gmotnim položajem.

Naša banovinska sekcija JUU v Ljubljani je razposlala svojim članom posebne vprašalne pole o zadolžitvah. Niso vsi odgovorili — znak neugodnega položaja — vendar so skupne številke važno opozorilo, da je sedanje stanje meja, preko katere ne sme seči še tako potrebna roka. Od 34 učiteljskih društev je odgovorila polovica članstva 24 društev in še ti nepopolno, dokaz, da se je sekcija doteknila delikatnega in diskretnega mesta svojega članstva. Poslane številke nam nudijo sledečo sliko: dolg denarnim zavodom okoli 2 milijona din, privatnikom 3 in pol milijona din, na hipotekah okoli 1 in pol milijona din, Skupno torej okoli 7 milijonov dinarjev, dočim jamčijo isti za vsoto 2 in pol milijona dinarjev. Ako pa računamo vse v JUU organizirane tovariše (3400 in one, kar jih manjka do 4100, toliko je učiteljstva v naši banovini), lahko mirno napišemo ogromno številko 15 milijonov dinarjev! Morda še več!

Zakaj? Kako?

Učitelj mora biti močna ugledna osebnost, klicar zdravega narodovega napredka, narodov svetovalec, pomočnik in vodnik, demokrat najširšega kova, poznavatelj duha časa in pred vsem vzgojitelj. Izvajanje naštetih funkcij zadeva vedno ob finančno vprašanje in današnji gmotni položaj učitelja ni več v pravem razmerju z važnostjo njegovega dela, o čemer se lahko prepiramo z bežnim pogledom med življenje učiteljev in njihovih družin.

V splošnem opazimo, da se učiteljstvo omejuje na skrajne izdatke, da lahko shaja s svojimi dohodki. Seveda pa se mora odreči vsem prosvetnim sredstvom v škodo lastne izobrazbe in celo zdravstvenim — stvarnim potrebam kot zobozdravništvu, temeljitemu zdravljenju boleznih, itd.

Natančnejši pogled v denarne zadeve učiteljstva dobimo, ako ločimo poročene od neporočenih. Ganiti morajo žalostne opombe na vprašalnih polah, ker so, v obljubljeni diskreciji, napisane povsem odkritosrčno. Zadolženo možvo posestvo pomaga odplačevati žena-učiteljica s svojo okrnjeno plačo. Učitelj z osemčlansko družino, poročen z neučiteljico, 20 let v službi in še vedno v osmi skupini, ima 1745 din dohodkov. Drugod otroci študirajo, v hiši je bolezen. Žena čaka že 4 leta na izplačilo prejemkov po dobljeni tožbi drž. sveta, na ponovno urgenco ne dobi ne odgovora ne denarja in ima po 21. letu službe 600 din plače. Učitelj-oče 7 članske družine s strahom pričakuje trenutka, ko bodo začeli otroci hoditi v mestne šole. Premestitve so napravile vsem prizadetim velike dolgove. Višek tragike pa razodeva lakonična opomba nekega tovariša »Bolnice, klinike, pogrebi!«

Pomanjkanju, skromnemu življenju in vzdržnosti v telesnem in duševnem oziru so pa zapisani tudi mladi učitelji in učiteljice s svojimi nizkimi prejemki. Kruha in knjig potrebnih nimajo možnosti onega svobodnega vzleta, ki je tako potreben mladi duši pri prvih korakih med deco in narod.

»Materi — očetu — staršem« so refreni, ki se ponavljajo skoro pri vseh novincih, izražajoč ljubezen in hvaležnost. Druge je zapisa obveza in odplačevanje deležev pri prevzemu doma. 74 let stari oče in 76 let stara mati se zanašata na hvaležnost svojega sina-učitelja v hribih. Poroštvo svoji materi, ki ni mogla plačevati s skromno pokojnino svojih obveznosti, je pognalo novinca v obupen položaj. Novinka v gorah je zalezla v dolgove radi materine boleznih in njene smrti. Mlad tovariš se je oženil, zato ima dolg na pohoštvo, dočim je drugi popolnoma upustil misel na lastno domače ognjišče, ker bi zanj potreboval mnogo denarja, a v stalnost svoje plače ne zaupa. Novinka v gorski vasi si je nabavila novo pohoštvo, čez nekaj tednov je bila premeščena v oddaljen kraj. Tako dela mlado učiteljstvo dolg, iz katerega ne najde več izhodišča.

Posebno poglavje tvorijo uslužnostni sodnikom, težave poroštev in menic. Zanimivo je dejstvo, da se učiteljstvo obrača mnogo bolj na privatnike, kakor pa na denarne zavode. Gotovo imajo prvi lažje obveze in plačilne pogoje. Učiteljstvo v zelo velikih srezih ima več dolga kot ono v manjših. Draginja v bližini glavnih centrov in v turističnih krajih zelo otežkoča učiteljevo življenje.

Najmanj je učiteljstvo dolžno na hipoteki. Slabi trije milijoni ne dokazujejo učiteljskega bogastva, temveč komaj nekaj hiš prestehtih na prste obeh rok. Vkljenjen v meje skromnega življenja, si ne more dovoliti tako visokih podvigov in zadolžiti se na račun — pomanjkanja kruha!

Kolega z 10 letno prakso je apatično resigniral že na vse dobrote boljšega življenja, vendar pa se hoče boriti v organizaciji z nezmanjšano voljo in z »Povedati je treba!« končuje svoj račun dolga. Da, pokazati moramo svoje razmere vsi brez izjeme, vsi brez

izjeme se moramo boriti z legalnimi sredstvi za doseg svojih pravic, drugače nas bo progresivni val propadajočega svetovnega gospodarstva uklonil in strl!

Banovinska sekcija je, zavedajoč se našega položaja, naslovila z letošnje skupščine v Ljubljani na merodajna mesta resolucijo, ki je verna slika učiteljskega ugleda in revščine. Gmotno stanje je z zadnjimi znižanji doseglo brezupno točko in gre v škodo vsega našega narodnega udejstvovanja. Premestitve potencirajo škodo učiteljstvu, narodu in oblasti Učiteljstvo potrebuje za svoje delo ugleda bolj kakor vsak drug državni nameščeneec, ker vzvišenost njegovega poklica ima opravka z živo materijo, z narodom, ki pa zahteva brezpogojno le resničnega človeka, sproščeneega vseh skrbi za vsakdanji kruh. Učiti in voditi narod je skrb nad vsemi skrbmi! Danes mora učitelj razjeden od skrbi preprostih življenjskih zahtev korakati kot v minulih letih časih v svojem stanu primerni višini s časom naprej, ker to zahteva narod. Dokler more, gre, potem pa zgine v dolgovih.

Mimo tega materialnega propadanja učiteljskega stanu pa javnost ne sme iti brez zanimanja in odziva. Pomagati mora zavreti kolesa težkega voza naše tegobe, dirjajočega v gotovo propast. Vseposod čitamo danes o zaščiti, o ugodnostih pri odplačevanju dolgov, o prevzemu dela dolga s strani države in drugih sličnih ukrepah, ki imajo namen ustaviti gospodarsko propadanje različnih stanov in slojev. Učiteljstvo in drugi državni nameščenci smo vezani je na nestanovitne dohodke, ki zastostujejo komaj minimalnim zahtevam, kaj šele za okrepitev sil učiteljstva v korist njegovega dela. Odpomoč, v taki ali taki obliki, je nujno potrebna in splošna želja učiteljstva.

Take in slične misli nas mučijo ob žalostni obletnici.

Mi vstajamo!

Glas najmlajših.

Mi vstajamo — — — Poslednji čas!
Mi nočemo umreti,
mi hočemo živeti!
Iz svojih vstajamo moči,
četudi smo pozni, mladi:
Kaj uk je zgodovine?
Bodočnost je mladine.

Ant. Aškerc.

Večletna brezposelnost nas je uničila materialno. Vendar to še ni bilo najhuje! Problem preživljanja smo začasno in zasilno uredili, četudi na najbednejši način. Mnogo huje kot problem kruha je bilo naše moralno-socialno vprašanje, problem našega pravičnega vračanja v družbo ter aktivnega sodelovanja v njej. To je bilo in je še najvažnejše, kajti brezposelnost nas je izrinila iz normalnega življenjskega toka. Družba — s svojim nerazumevanjem, neupoštevanjem, podcenjevanjem in izkoriščevanjem nas — nam ni dala ves čas niti enega stvarnega uspeha, napredka, zadovoljstva in veselja.

Nezadovoljni s samim seboj, smo bili nezadovoljni z vsemi drugimi. Vse prepogosto smo stali s prekritimi rokami ob strani, polni nevere in nezaupanja do vsega. Bolehali smo na usodnih dekadentnih boleznih, na desorientiranosti, apatiji, depresiji, pesimizmu in negativizmu. Vse velike akcije so nam izgledale čisto naivne in smešne, a manjše ničvredne in bedne. »Učiteljski tovariš« nam je bil pust in neaktualen. Od predsednikov in vodilnih predstavnikov naših akcij smo zahtevali izrednih, čisto popolnoma nemogočih uspehov, ne da bi pri tem sami prispevali najmanjše energije.

Ko smo prišli v službo, ni bilo nič boljše, ne z nami in ne z onimi, ki sploh niso nikdar občutili biča brezposelnosti na lastnem hrbtu. Nesmotna trošnja energij in večja ali manjša indiferentnost do skupnih stanovskih problemov, poleg ostre in krivične kritike vsega. Nekaj nezdravega in neživljenjskega je bilo med nami. Mrtvilo in nerazgibanost sta dušili naše vrste.

In vendar — mi vstajamo!

Vedno težji ekonomski položaj, vedno bolj ogrožena eksistenca sta v poslednjem času močno razvili in poostriili naš nagon samoohranitve in borbe proti lastnemu propadu.

Mi se prebujamo! Mi vstajamo! V naše vrste se vrača nova razgibanost. Postajamo zavednejši. Želimo aktivnega sodelovanja in soodločevanja. Vsi čutimo potrebo zbiranja, združevanja in enotnega nastopa vseh nas, ki imamo jasne in določene namene v svojem boju za obstanek, da se ti naši smotri na ta način realizirajo hitreje, laže in uspešneje.

Zivljenje in dogodki, ki ogražajo naš obstoj, napredek in razvoj, so nas postavili pred alternativo: enotnega nastopa in skupnih akcij ali lastnega uničenja in popolne duševne in gmotne odvisnosti. Odločili smo se za prvo, za življenjsko progresivnost.

Zgodovinski razvoj ne pozna pasivnosti!

A ne samo to! Pasivnost je propad, uničevanje. Nagon samoohranitve nas kliče v skupno borbo za obstanek, v skupno borbo

VSEBINA:

Naši dolgovi.
Mi vstajamo!
Počitniška tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol.
LISTEK: Bivše učiteljice v Kopru.
Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naš glas. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

pomenja to, da nas življenje kliče v skrito osebnostno srečo in mirno, malomeščansko zadovoljno uživanje življenja, a istočasno nas kliče in vleče v burno stanovsko borbo? Kam naj gremo? V čigavem imenu? V koga ali kaj naj verujemo? Čemu naj sploh verujemo? Čemu se naj sploh borimo, žrtvujemo?

Duh zavednega učitelja boreca je poln nemira. Stalno išče odgovorov, jasnosti. Brez odmera hoče duševno harmonijo, jasno usmerjenost.

Hočemo jasnosti!

Brez krink, brez sentimentalne jokavosti in tudi brez idealističnega filozofiranja moramo pogledati jasno in odločno sodobni kruti realnosti v oči.

Velika moralna kriza razjeda današnjo družbo. Ona je vzročna posledica gospodarskega liberalizma in njene gospodarske krize. Zgodovinska preživelost, nered, anarhija, Notranja nemoč vsega, da se prilagodi zgodovinskemu razvoju. Rušijo se tradicije. Propadajo družine. Krhajo se norme dogovorjene morale. Zgublja se kriterij za dovoljeno in nedovoljeno. Tla pod nogami se premikajo. Vse je nesigurno, v strahotnem pričakovanju nečesa neznanega, novega, boljšega — slabšega? Nikjer ni trdne opore, nikjer sigurnosti, nikjer jasnosti.

Mi pa hočemo jasnosti! Mi si hočemo objasniti praktični zunanji in notranji moralni značaj vseh novih pojavov. Za nas je silno važno moralno razumevanje naših žrtev.

Poglobiti se moramo vase ter najti in nuditi lasten in jasen odgovor na vse probleme, ki mučijo duha sodobnega aktivnega pripadnika učiteljske zajednice.

Konkretno, praktično delo.

Elementarni razvoj življenja zahteva, da osebni nagon samoohranitve odstopi pred skupnim stanovskim nagonom. Današnje potrebe in razmere nas silijo, da zožimo svoje delovno območje, da koncentriramo vse svoje moči na reševanje konkretnih ekonomsko in stanovsko socialnih problemov ter da se v prvi vrsti posvetimo praktični stanovski politični borbi. Razviti in poglobiti je treba elementarno zavest stanovske skupnosti, vzajemnosti in sopomoči. Vendar to ni in ne sme biti vse!

Mi moramo ustvariti in razviti tudi močno stanovsko moralno zavest. Hočemo zavestno objasnitev naše stanovske borbe, da jo dvignemo, da ji damo višjo etično vrednost. Močna stanovska etična zavest naj osvoji in preporedi duševno življenje vsakega borbenege pripadnika učiteljskega stanu.

Hočemo učiteljev — harmoničnih osebnosti — izkristaliziranih značajev — vztrajnih in doslednih borecev! Vstran s hlapi in klečepalznimi koristolovci!

Peš. Sgl.

Počitniška tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol

Poleg raznih tečajev, ki so bili prirejani o počitnicah za učiteljstvo za razširitev in poglobitev njegove splošne strokovne izobrazbe, sta se vršila dva specialna tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol, in sicer: uvodni in metodični v Mariboru in tečaj za fino kuho v Ljubljani.

Uvodnega tečaja v Mariboru se je udeležilo 29 učiteljic. Sprejete so bile predvsem one, ki že imajo praktični tečaj in so eventualno že sodelovale na gospodinjsko nadaljevalnih šolah, nadalje one, ki kažejo resno zanimanje in voljo za delo med kmetsko mladino.

Kot druga leta, tako je tudi letos gospa ravnateljica »Vesne«, kjer se je tečaj vršil, poskrbela za čim večjo udobnost in domačnost in gotovo gre njej velika zasluga za dobre uspehe tečaja.

Namen uvodnega in metodičnega tečaja je: uvajanje v miselnost, v življenje in delo kmetskega človeka, v način običevanja s kmetom, v gospodarske, kulturne in socialne razmere na vasi ter v organizacijo in pouk na gospodinjsko nadaljevalnih šolah.

O kmetstvu je predaval šolski svetnik Jože Krošl, referent za gospodinjsko nadaljevalne šole. Njegova predavanja so obsegala: bistvo in pomen kmetstva za organizem človeške družbe, duhovni obraz kmetskega človeka, temelji kmetske kulture, zgodovina

kmetskega stanu, vas in mesto, sociologija vasi, kmetska pedagogika in kmetska prosveta.

S temi predavanji je osvetlil udeleženkam vas in njene prebivalce iz vseh strani in momentov, ki jih mora poznati in upoštevati učiteljica, ako hoče začeti z izobraževalnim delom na vasi.

V nadaljnjem ciklusu predavanj je seznanil gospod svetnik poslušalke s pravilnikom in administracijo gospodinjsko nadaljevalnih šol.

Izmed nadaljnjih predavanj so žela mnogo zanimanja izvajanja predsednice odbora učiteljic gospodinjsko nadaljevalnih šol tov. Anke Mešičkove, ki je govorila o metodi pouka in o učnih pripomočkih. Na podlagi prakse in specialnega zanimanja za to šolstvo je jasno in točno predočila učno pot, ki vede do dosega smotra gospodinjskih nadaljevalnih šol.

Kot praktični del so se letos prvič priključile vaje o negi dojenčkov in so obsegale: pripravljavanje hrane, hranitev, previjanje, kopanje, sončenje. Vaje so bile dnevno od pol 6. do 10. ure v Dečjem domu. Vodile so jih zaščitne sestre. Učiteljice so se jih udeleževale po grupah.

O zdravstvu na deželi sta govorila dr. Vrtovec Jože in dr. Benčan Josip.

Obpravnavala sta naslednje: nalezljive bolezni na deželi in obramba, alkoholizem, teoretčno o negi dojenčka, stanovanjska higie-

na, asanacija vasi, zdravstvena vzgoja v gošpodinjso nadaljevalni šoli, prva pomoč, žena pred porodom in po porodu in o porodni postelj, rak.

Pri narodopisju je prof. Franjo Baš razmotrival o narodopisju — avtohtoni slovenski ljudski kulturi, o naših seliščih, o naših kmetijah, o materialni kulturi, o naši duhovni kulturi v vsakdanjem življenju, o kmetu in nivelizaciji kulture.

Tov. šolski upravitelj Belin Fran je pokazal izdelovanje pisanje.

O socialnem skrbstvu je predaval Brandner Anton, o kmetijskem gospodarstvu in združnosti pa dipl. agr. prof. Štifter Emerik.

Tečaj za fino kuho se je vršil v Ljubljani, v prostorih menze »Sloga«, pod vodstvom strokovne učiteljice Grete Prašnikarjeve od 2. do 10. julija 1936.

Ta tečaj se je osnoval na iniciativo učiteljic samih, organiziral ga je odbor učiteljic gospodinjso nadaljevalnih šol. Vse stroške so nosile udeležence same.

Splošne vesti

ODGOVORNOST DELEGATOV JUU NAPRAM ČLANSTVU

Nekateri delegati so smatrali, da lahko na skupščinah nastopajo in zastopajo svoje osebno mnenje in da za to ne odgovarjajo članstvu. Da se to razmerje uredi, določa novi Pravilnik za skupščine in zborovanja JUU, ki je obvezen za vse člane JUU, sledeče: »Delegat odgovarja za vse izjave in za glasovanje na skupščinah članstvu, ki ga je delegiral. Članom in edincem JUU odgovarja le v toliko, v kolikor bi bile njegove izjave za te netočne ali žaljive. V tem primeru imajo oni, ki so prizadeti, pravico, vložiti pritožbo na stanovsko častno razsodišče JUU. Delegati so dolžni podati družstvu, ki jih je poslalo, na zborovanju točno in objektivno poročilo o svojem delu na skupščini, o svojih izjavah, predlogih in glasovanju. Posebno so dolžni podati poročilo o zadevah, za katere niso bili pooblašteni in v katerih so zavzeli drugačno stališče, nego so bili pooblašteni. Za ta svoj postopek so dolžni zahtevati posebej razrešnico in morajo opravčiti spremembo stališča.« — »Za neobjektivna, pristrana in tendenciozna poročila pri družstvih odgovarjajo delegati skupščinskemu predsedništvu, ki ima pravico, prijavitelja delegata stanovskemu častnemu razsodišču, da postopa proti njemu.«

Delegati morajo biti pravi izraz razpoloženja in mišljenja učiteljskega in društva, ki ga zastopajo. Iz tega razloga je treba tudi izbirati in pošiljati na skupščine delegate, ki bodo vršili to svojo dolžnost.

Organizaciji so potrebni na skupščinah delegati, ki bodo točno opisali razmere in težave, v katerih se nahaja učiteljsvo, šola in prosveta v dotičnem srezu, ki bodo pa znali pokazati tudi način in pot, kako se naj razmere izboljšajo.

Malenkostno je, zaletavati se in napadati upravo, ki se prav tako ali celo odločnejše bori proti obstoječim razmeram, pri tem pa samim ničesar pozitivnega ne stori in povedati. Taki delegati niso resni.

Resen delegat bo imel pred očmi stvari, za katere se bori, ne pa oseb, proti katerim se bori, brez ozira na stvar, ki jo zastopajo in kako jo zastopajo.

Zato je potrebna odgovornost delegatev napram članstvu in društvom ter morajo društva resno pretresati poročila delegatev, ki so jih zastopali na skupščinah. V tem je napredek organizacije.

Nemogoče pa je, da bi delegati izdali mišljenje društvenih članov in proti njihovi volji zastopali na skupščinah povsem drugo

Posebno v malo večjih krajih pridejo pogosto na vrsto prilike, ko je treba, da se učiteljica spozna tudi na finejšo kuho, postrežbo, in to je dalo tudi pobudo, da se organizira tečaj, ki naj pomaga učiteljicam do znanja fine kuhe.

Udeleženk je bilo 17. Stanovale so večnoma v Učiteljskem domu.

Pouk je bil samo popoldne, in sicer od 2. ure dalje. Voditeljica tov. Greta Prašnikarjeva, ki je že poučevala kuhanje na banovinskem praktičnem tečaju na Malj Loki, je postavila 10 jedilnikov, ki so skupno obsegali okrog 90 izbranih jedi, kar je za tako kratek čas gotovo precejšnje število. Poleg nje, ki nam je nudila tovariško svoje znanje, se moramo zahvaliti za naklonjenost vodstvu gospodinjso šole in menze »Sloga«, ki nam je omogočilo tečaj pod zelo ugodnimi pogoji.

Zaključka se je udeležil tudi gosp. svetnik Jože Krošl, ki nas je tudi v tečaju obiskal in se zanimal za naše delo.

Sličn tečaj se namerava prirediti tudi prihodnje leto, na kar že sedaj opozarjamo zainteresirane.

mišljenje. Iz tega razloga bi bilo potrebno tudi delegate izbirati po proporciju, da bi prišlo pravo mišljenje do izraza; iz istega razloga je pa tudi članstvo upravičeno kontrolirati postopanje delegata in izreči sodbo o njegovem postopanju.

Vsak učitelj mora smatrati svoj značaj za svojo največjo vrlino in največjo vrednost.

— Banovinska skupščina JUU v Ljubljani je v juliju 1935. na podlagi soglasnega predloga stanovsko-pravnega odseka na predlog referenta Franca Kokolja soglasno sprejela sklep: da naj se konkretni primeri prestopka rešujejo pred stanovskimi častnimi razsodišči, tovariši, ki so se na decembrskem zborovanju »Slovenske družbe« pregrešili napram JUU, naj se pa pozovejo pred razsodišče. — Ta sklep banovinske skupščine se nanaša spriču razprave v odseku na objavo v »Slovenec« z dne 29. decembra 1935. št. 299 pod naslovom »Božično zborovanje kat. učiteljske«, ki se glasi: »Banski šolski nadzornik v pok. F. Lužar je v kratkih besedah povedal, da sta se vse dotlej min. ref. F. Erjavec in ban. šol. nadzornik I. Štrukelj z vsi močjo zavzela za popravno krivico in predlaga nastopno izjavo, ki naj se da na glasovanje današnjemu zboru: »Prizadevanju min. ref. Erjavca in ban. šol. nadzornika Štruklja, da se preganjanemu učiteljskemu popravijo krivice, izrekamo zahvalo in zaupanje, obenem pa obsojamo vso gonjo in intriganstva proti navedenima in proti izvršitvi vladinega programa za popravno krivico.« Velikanski aplavz je pričal o sprejetju celotne izjave in na vprašanje predsednice, kdo glasuje za, so se dvignile vse roke navzočih.« — Upravni odbor sekcije JUU je na skupni seji upravnega in nadzornega odbora soglasno — brez vsakega ugovora — sklenil, da se mora izvesti takoj sklep banovinske skupščine.

Članstvo JUU mora vedeti, da se vrši borba za avtonomijo udruženja, katerega neodvisnost je treba čuvati in se zanj boriti.

— Laskava pohvala enega od prvih o skupščini v Novem Sadu: »Moram čestitati učiteljskemu ob njegovi močnatosti, ki se je izražala v Novem Sadu. Tamošnjaj govori so me tako navdušili, da sem se nekaj dni prav prijetno počutil. Zelo me je razveselilo odkrito nastopanje za svobodo, pravilno razumevanje pojma demokracije, tako lepo in plastično

Iz teh začetnih poizkusov v starodavnem Koprju je izšlo nekaj mož, ki so se pozneje uveljavljali v našem kulturnem življenju. Naj omenim samo dirigenta Srečka Kumarja in umrlega režiserja sarajevskega gledališča Turka.

O priliki sestanka maturantov iz l. 1906. se je ugotovilo, da je obstojal v letniku poleg drugih tudi literarni krožek, ki je izdajal pisan list »Jutro«. Pri njem je sodelovalo 6 članov. Med temi n. pr. književnik Pahor Jože, avtor našega prvega socialnega romana »Medvladje«, sotrudnik »Ljubljanskega Zvoza« (nagrajen roman »Serenissima«), »Dom in Sveta« ter drugih publikacij. Iz tega kroga je tudi pesnik Ločniškar Fran.

Poleg leposlovnih stvari je pričel list tudi pedagoško snov in prirodopisne črtice.

Zanimivo je, da je dobil ta krožek stike tudi z Ljubljano in Zagrebom ter nameraval po maturi izdati »Almanah«, kar pa je ostalo le pri načrtih. Preprečile so to namero finančne prilike, pa tudi dejstvo, da so se nekaj let prej ljubljanski učiteljsčniki s svojimi »Prvimi listi« slabo odrezali.

Da ni bil imenovani list brez vrednosti in golo igračkanje priča to, ker je bilo več črtic priobčenih v podlistkih časopisov, nekaj pesmi pa v tedanji književni reviji »Slovan« in drugod. Skoro smešno je že, da je prevel neki bolgarski pesnik dvojje teh sonetov o morju, pričobčenih v »Slovan« menda leta 1906., na bolgarsčino in jih objavil v neki reviji. Vsaj tako je poročal neki delavski list, ki je izhajal takrat v Ljubljani. Ta dijaški list je bil pisan v enem izvodu in posamezne številke so ostale v različnih rokah. Vojnja pa je te raztresene številke lista uničila.

Naročene smo imeli v letniku menda prav vse slovenske časopise in književne revije ter jih dogovorno posojali drug drugemu. To-

prikazanega, da ne zasluži ta samo pohvale, temveč tudi priporočilo — kot vzor. Razveselil sem se, ker sem videl, da je udruženje na prvi poti in ima na čelu ljudi, ki so vredni vsega zaupanja. Dolgo po skupščini sem čel, da so se govori resno in živo komentirali v pomembnih neučiteljskih krogih. Ti krogi so posebno poudarjali, da je novosadska skupščina važen datum za boljše dni učiteljskega stanu in naroda — tako je končal izkušeni borec za nacionalne in učiteljske pravice in svobodo.

Vrši se borba za poštenje — proti uničevanju stanovskih, šolskih in prosvetnih dobrin.

— Prestopki članov JUU, ki spadajo pred stanovsko častno razsodišče. V zmislu čl. 52. pravil JUU in čl. 5. poslovnika o stanovskih razsodiščih, je treba pozvati pred stanovsko častno razsodišče vsakega člana, ki se pregreši proti določilom: Pod a) delovanje proti načelom in smotru organizacije, predvidenih v pravilih in ostalih odredbah, kakor: 1. Rušenje ugleda organizacije. 2. Delovanje, ki vpliva, da korporacije in merodajni faktorji podcenjujejo in omalovažujejo strokovno mišljenje, skupne zahteve in zaščite učiteljskih interesov. 3. Povzročitev in podpiranje neupravičenih premostitev. 4. Vplivanje, da bo nekdo premeščen iz partizanskih ozirov. 5. Izkoriščanje vplivnih oseb, korporacij in politične konjunktore na škodo organizacije in članstva. 6. Preziranje organizacijskih uprav. —

Iskren član JUU bo ob vsaki priliki pokazal solidarnost z vodstvom in tovariši, ki doprinašajo žrtve za stanovske pravice in svobodo.

— Po objavi v »Politiki« od 13. in 18. septembra 1936. premeščenih učiteljev narodnih šol

v drinski banovini	62
v vardarski banovini	52
v vrbaski banovini	53
v zetski banovini	52
v savski banovini	122
v dravski banovini	378
v primorski banovini	46
v dunavski banovini	77
v moravski banovini	10

Ne sme se delati nikake razlike med politiko in moralom. (Masaryk.)

— Varujte čast in ponos učiteljskega. V zadnjem času so se dogajali primeri, da so gotove osebe prihajale v službene kraje učiteljskega in citirale ter zasliševale učiteljskega. Napram poedinim učiteljem so se ponašale te osebe na naravnost surov, osebno žaljiv in ponižujoč način. To poniževanje učiteljskega se je vršilo celo vpricho domačinov in tudi tujih nemerodajnih faktorjev. Predvsem moramo poudariti, da je z zakonom točno odrejeno, kdo ima pravico citirati učiteljskega in ga zasliševati. Zakon pa predvideva tudi pogoje in način zasliševanja. Zakon celo predpisuje kazni za žaljivo in surovo postopanje. Nelegitimirane osebe nimajo pravice zasliševati in citirati učiteljskega, ki tudi ni dolžno se jim odzvati, dokler se ne legitimirajo, kdo jih pošilja in v čigavem imenu vrše oblast. Ker gre tu za učiteljsko čast in ponos stanu, pozivamo učiteljskega, da odločno nastopi proti takemu postopanju in ga odbije.

Kdo more trditi, da je pot do zmage brez nevarnosti.

— VELIKONOČNO ZBOROVANJE SLOMSKOVE DRUŽBE. Gospod referent je tudi jasno očrtal načela sedanjega režima glede učiteljske politike, ki jamčijo predvsem, da se bodo popravile vse stare krivice, da pa se nove krivice ne bodo delale. — (»Slov. Učitelj«, Ljubljana, 31. V. 1936., št. 5-6.)

variš Mravljak, ki je bil bolj petičen, pa je kupil skoro vsako slovensko knjigo, ki je takrat izšla in je potem romala iz roke v roko. Tako smo tudi v tem oziru živeli kot ena družina.

Na zavodu se je zelo intenzivno gojila glasba. Dijaki so imeli med seboj pevske zbornice in orkestre ter tudi nastopali z njimi — seveda brez kakih oblastnih dovoljenj. Take prireditve so se vršile po stanovanjih slovenskih družin kaznilniških paznikov, kjer so se zbrali vselej skoro vsi koprski Slovenci.

Življenje v tem obmorskem mestu pa je bilo tudi z drugih strani zanimivo. Slovenski in hrvatski dijaki so bili vedno v nekakem tihem boju z italijanskimi, ki so imeli oporo v mestnih oblasteh. Prebivalstvo samo, čeravno italijansko do fanatizma, pa je bilo Slovincem naklonjeno. Saj je poznalo njih poštenost in imelo je tudi kolikor toliko dobička od njih. Se 20 let po odhodu Slovincem je rekel sin italijanskega gostilničarja, pri katerem so se shajali slovenski dijaki, našemu tovarišu: »Za vami Slovenci nam je bilo resnično žal, ne samo zaradi dobička, ampak tudi zato, ker ste bili zelo dostojni. Moj rajni oče je vedno tožil za vami: Kje so naši ljubi Slovenci, ki se niso tepli in niso goljufali.«

V šoli je moral znati slovenski ali hrvatski dijak več kot italijanski, kar potrjujejo še sedaj živeci profesorji, ker se je sicer italijanski župan pritoževal, češ, da se Slovinci protežirajo.

V takih razmerah je tembolj rastla v dijakih narodna zavest. Tako smo n. pr. naročali skupno iz Ljubljane slovenske vžgalice Družbe sv. Cirila in Metoda, ker so se v mestu dobile samo italijanske. Škatljice s slovenskimi barvami smo demonstrativno kazali italijanskim petelinčkom. V drugo gostilno v mestu nismo šli kot k omenjenemu Toma-

CENJENEMU UCITELJSTVU

sporocamo, da je došla za jesensko in zimsko sezijo ogromna izbira DAMSKEGA IN MOŠKEGA BLAGA v volni in bombažu. — Cenjeno učiteljsvo uživa pri trvdki posebne plačilne ugodnosti.

A. ŽLENDER

LJUBLJANA
MESTNI TRG 22

Trvdka je znana radi solidnosti in dobrih kvalitiet! Vzorec na zahtevo poštnine prosto!

— Uredba o zaščiti kmetov ne dopušta odpisov v breme vlagateljev! Ker se širijo o novi uredbi o kmečki zaščiti neosnovane govorice, opozarja Zveza jugoslovenskih hranilnic v Ljubljani na to, da ne grozi vlagateljem denarnih zavodov niti najmanjša nevarnost niti delnega odpisovanja vlog, ker bodo vsi denarni zavodi, ki bodo odpisali svojim kmečkim dolžnikom del njihovih dolgov, prešli od države odškodnino za vse odpise, za katere ne bi zadostovale njihove rezerve in pri bankah še polovica delniške glavnice. Zato nova uredba o kmečki zaščiti sploh ne dopušta niti najmanjšega odpisa v breme vlagateljev.

— Ne samo na odru, temveč tudi v razredu pri pouku čitanja vam bo Zolnirjeva igrica »Sola v nebesih« dobro služila. Otroci čitajo radi po vlogah, pri čemer se dobro vezbajo v estetsko pripovedujočem čitanju. Igrica ima mnogo vlog in jo odlikuje lep jezik. Cena je znižana. Stane samo Din 3—. Tovariši, sezite po nji, napravite otrokom veselje. Naroča se pri »Učiteljskem domu v Mariboru«. Dopolnica zastuje.

— Skupna nastava od prof. A. Defrančeskega dobiše se dok zaliha traje uz cijenno od Din 20— po komadu. Knjiga imade 103 strana, 8° formata. Nakladnik: Sekcija Jugoslovenskog učiteljskog udruženja za Savsku banovinu u Zagrebu. Trg Kralja Aleksandra 4/I.

— »Slovenec« je objavil od 8. jan. 1936. do 20. septembra 1936. vsega 820 učiteljskih premostitev v dravski banovini.

Ker se ni moglo urediti tako, da bi bilo močno to kar je pravično, se je uredilo tako, da je pravično to kar je močno. (Pascal.)

— Kako prodirajo ideje in načela Deklaracije o nestranskarosti učiteljski organizaciji. Če danes še ne razumejo pristaši poedinih strank in režimov, da je JUU nestranskarostna organizacija — četudi se bori v vsaki situaciji proti kvarnim vplivom dnevne politike na šolo in stan — je pokazala skupščina JUU v Novem Sadu, da bo to prepričanje kmalu prodrla med vsem učiteljskim, četudi danes še dominirajo pri vladajočih strankah ob vsakokratnih režimih učiteljsko-strankarij nad težnjami stanovske organizacije ter pomagajo ustvarjati škodo stanu in šoli. — V tem je bistvo borbe, ki je bila vsiljena JUU v Novem Sadu in za kar se mora boriti učiteljsvo.

Učitelj brez značaja je garjeva ovca med mladino in narodom.

sinu, ki ni bil prenapet Italijan, pač pa smo v prostih dneh obiskovali zidanice slovenskih okoliških kmetov, ki so tako radi poslušali petje slovenskih študentov.

Zaradi žaljenja naše narodnosti s strani nekega italijanskega učitelja smo proglasili nekoč celo stavko. Sestanek upornikov je bil v mraku za starim mestnim pokopališčem zunaj mesta. Po temperamentnih revolucionarnih govorih smo soglasno napovedali neizprosen boj krivici. Stavkokaza ni bilo med nami, čeprav se je bližala nevarna ura mature. Pri zasliševanju in »pogajanjih« se je vsak odrezal tako na kratko in odločno, da je ravnatelj Bežek, ki je pač moral izvršiti svojo uradno dolžnost, spoznal razmere in jih je zagrezeni Italijan gotovo več slišal kot mi. Seveda smo o razmerah pridno poročali slovenskemu časopisju. Naš g. razrednik se je navidezno držal zelo resno, videli smo mu pa naravnost v dušo, kako ga je veselilo, da ima take fante. Profesor zgodovine pa je modro pripomnil prijatelju: »Čeravno nimajo še zrelostnega spričevala, pa so že zreli — za revolucijo.« Tako se je končala ta romantika brez vidnejših posledic, le učenja in redovanja je bilo tiste dneve nekaj več.

Se neki dogodek je tiste čase dvignil našo prebujajočo se zavest. L. 1906. se je v dunajskem parlamentu bil boj za tajno in direktno volilno pravico. Po mestih in industrijskih krajih so nastopale delavske množice in glasno zahtevale svojih pravic. Tudi za Koper je bil napovedan tak šhod. Po shodu pa so se vršile demonstracije po mestu. Ravnatelj Bežek je že prejšnji dan dal zavodu prosto, da bi se dijaki v šolo ali iz šole grede ne mešali med demonstracije. Morali bi biti seveda vsi doma. Naš g. razrednik naj bi pa malo popazil, da bi se maturanti kaj ne spozabili. Večina je res gledala to vrvenje iz daljave, trem pa žilica kar ni dala miru. Rajni

Bivše učiteljice v Koprju

(Spomini letnika 1906.)

Tridesetletnico mature so praznovali med počitnicami v Celju maturanti nekdanjega koperskega učiteljskega iz l. 1906. Izmed 28 abiturientov je živih še 19 in sicer 16 aktivnih in 3 upokojenih (2 v Italiji). Pet jih je padlo v vojni, štirje so pa umrli za drugimi boleznimi. Od treh gojencev hrvatskega letnika je živ še tov. Dukič Edo iz Zagreba, ki se je tudi udeležil sestanka.

Marsikomu je morda neznan, da je bilo nekdanje kopersko učiteljske edino slovensko učiteljske v bivši Avstriji. Italijani in Hrvati so imeli tu svoje vzporedne letnike, ki so se pa ob nekaterih predmetih družili s slovenskimi. Slovenski letniki so se malo pred svetovno vojno preselili v Gorico.

Pod ravnateljem Bežkom se je učiteljske v Koprju v vseh ozirih zelo dvignilo. Mož je bil sam odličan pedagog in je naredil na zavodu red, ki ga pred njim ni bilo.

Življenje v starem obmorskem mestu je bilo prav zanimivo. Čisto italijansko gnezdo trgovcev, ribičev in delavcev ni sicer nudilo ničesar duševnega, zato so se pa dijaki tembolj vezali drug na drugega in se v prostem času bavili z vsem mogočim. Ustanavljali so med seboj literarne, glasbene in dramske krožke, seveda tajno, ker je bilo po avstrijskih šolskih predpisih vsako združevanje dijakov prepovedano. Skoro vsi Slovenci so stanovali pri slovenskih ali hrvatskih družinah kaznilniških čuvajev in so jim bili tudi prostori na razpolago za različne prireditve, ne da bi oblast prišla temu na sled. Skoro ni bilo slovenskega dijaka, da bi ne bil zaposlen pri enem ali drugem krožku.